

Ministerie Economische zaken
Staatssecretaris S.A.M. Dijkma
Postbus 20401
2500 EK den Haag

Datum: 14 juli 2014
Kenmerk: 14-068.JD

Betreft: Consultatie concept wetsvoorstel dieraantallen en volksgezondheid
Contactpersoon: J. Doosje, jdoosje@ggdghor.nl

Geachte staatssecretaris Dijkma,

Met belangstelling heeft GGD GHOR Nederland kennisgenomen van het concept voorstel van de wet voor regulering aantallen productiedieren in relatie tot volksgezondheid. GGD GHOR Nederland steunt de invoering van het wetsvoorstel omdat het meer mogelijkheden biedt publieke gezondheid & veiligheid mee te wegen in gemeentelijk en provinciaal beleid. Zeker nu in de huidige voorliggende omgevingswet volksgezondheid niet is geborgd is deze wetwijziging van toegevoegde waarde. Bestuurders krijgen met dit wetsvoorstel dieraantallen en volksgezondheid een instrument in handen om grenzen te stellen aan de ongebreidelde groei in de veterinaire sector. Dit is nodig om de daarmee samenhangende gezondheidsrisico's beter te beheersen en daar waar nodig het voorzorgsprincipe toe te kunnen passen.

Nieuwe mogelijkheden om gezondheid mee te wegen

Wij onderstrepen het belang van verduurzaming van de veehouderij in relatie tot volksgezondheid en zien in dit voorstel aanknopingspunten om inhoud te geven aan een One-health beleid. Beleid dat is gericht op de gezondheid van mens en dier. In de praktijk is gebleken dat het wettelijk kader voor geur en fijnstof onvoldoende mogelijkheden biedt tot sturing. Dit heeft geleid tot meerdere hoogbelaste veedichte gebieden. Deze gebieden liggen grotendeels in de provincies Limburg, Gelderland, Noord-Brabant, Utrecht en Overijssel. Maar ook in de overige provincies zijn veedichte gebieden voor specifieke diersoorten aan te wijzen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de intensivering van de melkveesector in Zuid-Holland en overige provincies. Onder de bevolking is een toenemende negatieve perceptie in relatie met dieraantallen in de veesector. Dit heeft tot gevolg dat er veel angst en onrust is onder burgers. Als GGD GHOR Nederland zijn wij van mening dat provinciale sturing op dieraantallen in een bepaald gebied wenselijk en van toegevoegde waarde is

in relatie tot beperking van geurhinder, fijnstof belasting, infectieziekte preventie, infectiedruk, beleving en ervaren gezondheid en de beïnvloeding van de sociale cohesie in een gebied.

U gaat in de memorie van toelichting uitgebreid in op de gezondheidsrisico's die de intensieve veehouderij kan opleveren voor de omgeving. In artikel 2a2 van dit wetsvoorstel krijgen provincies de bevoegdheid gebieden aan te wijzen als veedichte gebieden. U schrijft in de memorie van toelichting dat besluitvorming door provincies en gemeenten voor het nemen van maatregelen om de publieke gezondheid te beschermen goed onderbouwd moet zijn. Het in beeld brengen van gezondheidsrisico's van veehouderij in relatie tot milieu en omgeving is complex. Wij denken dat het mogelijk is om gebieden in kaart te brengen met een hoge mate van geur- en fijnstof/endotoxinen belasting. Hierbij kunnen ook aantallen dieren meegenomen worden. Een goede maat hierbij is de mate en hoogte aan belasting met endotoxinen, die duidelijk te maken heeft met dieraantallen en waarvoor ook door de Gezondheidsraad een norm is aan te geven, gerelateerd aan de afstand.

In gebieden met grote dier-mensdichtheid is de kans groter dat bij uitbraken van een zoönose zoals Q-koorts, humane besmettingen worden veroorzaakt. Echter hier hebben we het over uitbraken terwijl bij preventie van uitbraken het accent zou moeten liggen op het verlagen van de infectiedruk vanuit de veestapel. Er zijn op dit moment helaas nog geen harde normen voor het minimum of maximum aantal dieren gerelateerd aan risico op het optreden van zoönosen in de omgeving. Meer dieren bij elkaar geven theoretisch meer risico's op het vrijkomen en verspreiden van ziektekiemen naar de omgeving bij het optreden van een ziekte bij een vatbare groep dieren in een stal. Het harde bewijs leveren dat dit ook werkelijk zal gebeuren is niet goed voorspelbaar. Mede gelet op het aantal beïnvloedende factoren daarop die per diersoort, stal/stalsysteem sterk kunnen verschillen. Het zou goed zijn als er ten aanzien van zoönosen, normen of gedragen uitgangspunten worden ontwikkeld. GGD Nederland, de Dienst Regelingen (DR) van het Ministerie EZ en het RIVM hebben in juli 2012 een overeenkomst gesloten om diergegevens uit de landbouwtellingen (LBT) en het identificatie- en registratiesysteem (I&R) beschikbaar te maken voor de GGD' en. Beide databases zijn complex en omvangrijk. Om de gegevens voor de GGD' en goed toegankelijk te maken heeft de afdeling epidemiologie van het RIVM, in samenwerking met de regionaal arts consulenten, voor GGD' en een standaard rapportage gemaakt. In deze rapportage worden zowel de belangrijkste diergegevens uit de regio, als ook de landelijke diergegevens vermeld. Daarnaast hebben GGD' en eind mei 2014 de complete dataset van hun regio ontvangen. Mogelijk kunnen deze gegevens op het aggregatie niveau van provincies toepasbaar worden gemaakt voor het in kaart brengen van dierdichtheid en risico's voor o.a. zoönosen.

Implementatie nieuw beoordelingskader en toetsingsinstrumenten

Voor een genuanceerde onderbouwing van beleid en besluitvorming in een gebied kan het in samenspraak met het RIVM ontwikkelde beoordelingskader gezondheid en milieu een geschikt instrument zijn. U verwijst hier ook naar in de memorie van toelichting. Behalve in de provincies Brabant en Gelderland is er nog maar zeer weinig ervaring met het toepassen van dit instrument. Vorig jaar is dit instrument toepasbaar gemaakt voor de veesector (Fast en Nijdam¹). In dit verband willen wij ook aandacht vragen voor het aanvullende toetsinstrument dat in opdracht van de drie Brabantse gemeenten Oirschot, Brakel en Reusel de Mierde in de academische werkplaats van de GGD is opgesteld². Het eindresultaat is een maatschappelijk gedragen en wetenschappelijk onderbouwd toetsingsinstrument bestaande uit een checklist met verschillende gezondheidkundige criteria waarop bedrijfsuitbreidingen van veehouderijen beoordeeld kunnen worden. Het instrument bestaat uit checklisten waarin de indicatoren geur, fijnstof, zoönosen, landschappelijke inpassing en transport zijn uitgewerkt met de oorzaak-effectketen. Per indicator is vervolgens de relatie tussen gezondheid en veehouderij beschreven. In de oorzaak-effectketen wordt uitgelegd hoe de activiteiten rondom veehouderij via uitstoot en verspreiding kunnen leiden tot blootstelling en gezondheidseffecten.

Wij vragen het Ministerie samen met de provincies expliciet aandacht te besteden aan de implementatie en toepassing van deze twee recent ontwikkelde instrumenten. GGD GHOR Nederland is bereid om desgewenst hiervoor een projectvoorstel uit te werken, dat in opdracht van het Platform Veeteelt & Gezondheid i.o. (in oprichting) zou kunnen worden uitgevoerd.

Aanpassen geurhinderwet en vaststellen endotoxinennorm

Het alleen varen op de huidige geurhinderwet heeft ook haar beperkingen. In navolging van de provincie Brabant hebben wij daarom in dit verband op 27 mei jl. staatssecretaris Mansveld gevraagd het geurhindermodel te actualiseren en aanvullend onderzoek te laten uitvoeren³. U heeft een afschrift ontvangen van deze brief. Daarnaast is het denken wij van belang ook een landelijke norm van 30EU/m³ voor endotoxinen vast te stellen, zoals de Gezondheidsraad heeft geadviseerd in haar rapport.

¹ Beoordelingskader gezondheid en milieu Intensieve veehouderijen, maart 2013 Fast en Nijdam, GGD Hart voor Brabant

² Aanvullend toetsingsinstrument, een risico inventarisatie en evaluatie voor gezondheid bij veehouderij, Drs. Nijdam, Dr. Geelen et. Al, september 2013 Bureau Gezondheid, Milieu & Veiligheid GGD'en Brabant/Zeeland

³ Brief GGD GHOR Nederland aan staatssecretaris Mansveld, oproep actualisatie geurhindermodel, Utrecht 27 mei 2014 Kenmerk 14-052.JD

Samenvatting:

- GGD GHOR Nederland steunt de invoering van het wetsvoorstel omdat het meer mogelijkheden biedt om publieke gezondheid & veiligheid mee te wegen in gemeentelijk en provinciaal ruimtelijke ordeningsbeleid.
- GGD GHOR Nederland is van mening dat provinciale sturing op dieren aantallen, zoals in dit wetsvoorstel wordt beoogd, wenselijk en van toegevoegde waarde is. Het kan zodoende bijdragen aan de gewenste beperking van geurhinder, fijnstof- en endotoxinen belasting, infectieziekte preventie en de beïnvloeding van de sociale cohesie in een gebied. Er moet daarnaast meer (politieke) aandacht worden besteed aan de negatieve beleving en ervaren gezondheid onder de bevolking in bepaalde gebieden.
- Wij vragen het ministerie samen met de provincies expliciet aandacht te besteden aan de implementatie en toepassing van het recent ontwikkelde beoordelingskader veeteelt & gezondheid en het aanvullende toetsingsinstrument. GGD GHOR Nederland is bereid hiervoor een projectvoorstel uit te werken. Een project dat in opdracht van het platform Veeteelt en Gezondheid i.o. zou kunnen worden uitgevoerd.
- Langs deze weg vraagt GGD GHOR Nederland nogmaals aandacht voor de gewenste aanpassing van de geurhindermodellen en het versneld invoeren van een landelijke norm voor endotoxinen, zoals het door de Gezondheidsraad voorgestelde getal van 30 EU/m³.

Mochten er naar aanleiding van dit schrijven vragen zijn, kunt u hierover met ons contact opnemen. Uiteraard zijn we gaarne bereid een toelichting te geven op onze inbreng.

Hoogachtend,

Dr. H.A.M. Backx
Directeur GGD GHOR Nederland